

MARMARA DEPREMİ; ULUSU ve CUMHURİYETİ BEKLEYEN TEHLİKE

Cenk Yaltırak

Geçen sayıda deprem önceden bilinebilir mi? sorusunun cevabını ararken bilinemez ama tahmin edilebilir sonucuna ulaştık. Üç genç araştırmacının yaptıkları bir çalışmaya göre 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerinin tahmin edilebileceğini, bu çalışmanın medyaya yansımamasının makalenin sahiplerinin bir kararı olduğunu belirtmişim. Son paragrafta da böyle bir çalışma Türkiye’de yapılmak istenir mi sorusunun cevabını vermeye çalıştım. Bu yazıyı yazmak için de 17 Ağustos Depreminin yıldönümünün geçmesini bekledim. Bekleme nedenim, acaba beni geleceğimize umutla bakmaya sevk edecek bir söz duyabilir miyim, acaba yazımda söz ettiğim akil adamlar çıkıp ta yapılacakları anlatacaklar mı?. Sorularıydı. Ne yazık ki yapılmayanlar, görülmeyenler görülmek istemeyenler o kadar çoktu ki adamakıllı cümleler gürültüye gitti. Gelen tehlikenin büyüklüğü bir yerbilimci olmamın yanında Aydınlanma 1923 çevresiyle birlikte sosyal bilimlerle haşır neşir olmamadan dolayı herkes kadar beni de rahatsız etmektedir. Ve sadece beni ve benim gibi düşünenleri değil herkesi rahatsız etmesi gerekmektedir. Artık göz bebeğimiz, uğruna ölmeyi göze almaktan sakınmayacağımız Cumhuriyetimizin karşı karşıya olduğu tehlikenin boyutlarını ortaya koymak zorundayız. Umarım, yazacağım cümleleri en azından Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusunun yolunda yürüdüğünü varsaydığımız, anayasanın Cumhuriyeti koruma ve kollama görevini üstlenmiş, bu görevi iç ve dış tehlikelere karşı yerine getirmekten çekinmemiş kadroları okur ve gerekli hazırlıkları yapar (Belki de yapmıştır bile). Çünkü yıldönümü anma programlarında siyasi ve bilimsel otoriteler gaflet ve delalet içinde bir tavırla halkın gerçeklerle yüzleşmesinin önüne geçmiş durumdadır. Halk ise kendine yön verecek olan kadroların derin bilgisizliği karşısında başıboş bir biçimde içine bükülmekte ve hayata bakışı gün geçtikçe daha da umutsuz olmaktadır. Bu durumda gelen tehlikeyi görenler elleri kolları bağlı bir biçimde sürüklenen bir sandalın içindekiler gibi ilerde ki kayallığı göstermekten başka bir şey yapamamaktadır. Bir şey yapılabilir mi? Bence bunun cevabı evet. Bu topyekün bir kurtuluş savaşı. Yuvamızı, birikimlerimizi, yurdumuzu ve yakınlarımızı ortadan kaldıracak bir kuvvetle karşı karşıyayız. Atatürkçü, liberal, köktendinci, sosyal demokrat, Marksist; işçi, patron, aydın, cahil demeden insanları topyekün ortadan birkaç saniyede kaldıracak bir saldırı söz konusu. Bu saldırı uygarlığa yol alısta bize emperyalizmin iç ve dış düşmanların vuramayacağı bir darbe vuracak. Yalova, İstanbul, Gemlik, Marmara Ereğlisi, Silivri, Tekirdağ, Bursa, Çanakkale, Gelibolu, ve çevresinde sayısı en iyimser tahminle 500 bin civarında insanımız yok olacak. Yaz mevsiminde olursa depremin ve ardından oluşacak deniz dalgalarının Kuzey Marmara Sahillerinde bu kaybın artmasına neden olacağı çok açık. Diyebilirsiniz ki nereden biliyorum. Yüksek lisans tezimin konusu tüm kuzey Marmara sahillerinin depremde nasıl deforme olduğunu inceliyor da ondan. Sahil şeridinin %67’si denizden yüksekliği sıfır olan güncel kumların üzerine yapılı villalarla dolu da ondan. Buna Bandırma’nın gevşek çakıl ve kumlarına yapılı binalarını, Şarköy Mürefte arasındaki kıyı şeridini sınırlayan fayları ekleyebilirsiniz. Gümüşyaka, Silivri, Avcılar, B.Çekmece gibi yerlerdeki killi seviyelerin üzerinden Binaların Marmara’ya kaydırakla kayar gibi devasa heyelanlarla denize ineceğini düşünürseniz bu rakamın artacağını söyleyebilirsiniz. Sismik kesitlerde halka telaffuz edilmeyen, edilmeme nedeni de bu konuda bilgi sahibi insanımız bulunmaması olan Marmara’daki 8 büyük denizaltı heyelanını görürseniz işte o zaman ürkersiniz. Çokparçalı edebiyatının ne kadar mesnetsiz olduğunu görür, sarsıntının büyüklüğünü tahmin edebilirsiniz. Ama bunları bilmek yayınlamak ne kadar faydalıdır ki. Bilim adamları kendi fanuslarında, siyasiler kendi fanuslarında yaşarken, kaç kişi 21 yy da bir devletin batmasa bile ayakta kalamayacağını görüyor. Zannederim birbirinden habersiz bir avuç insan. Ama bunlar dışında görmesi gereken bir tek kuvvet var, üstelik topyekün. Bu çok açık bir şekilde TSK’dır. Sivillerin organize olamayacağı ve çare üretemeyeceği bir durumla karşı karşıyayız. Bu açıkça bir savaş öncesi hazırlık. Günümüzde Amerika’da bile bir tayfun beklentisi içindeki bölgeye ordu güçleri müdahale etmekte ve doğal felaket karşısında toplumu yönlendirecek tedbiri almakta sivil güçler askeri organizasyonla birlikte hareket etmek durumunda kalmaktadır.

TSK’nın misyonu itibarıyla eğer Marmara Bölgesi’nin kaçınılmaz bir nükleer saldırı tehlikesi altında olduğunu bilse alacağı tedbirlerden farklı mıdır yapacakları. Ya da her yönü ile kaosun hüküm sürdüğü bir bölgede hakimiyet kurmak için harcadığı çabadan daha çok bir çaba mı harcayacaktır. Yada büyük şehirlerde örgütlenmiş ve gizlenmiş bir terör örgütünün ayaklanma

girişimine karşı alacağı tedbirlerden farklı tedbirler mi alacaktır. Bunun cevabı kesinlikle evettir. Çünkü bunların hepsi insan kaynaklı ve durdurulabilir. Oysa 150 km uzunluğunda Hersek deltasının doğusundan başlayacağı ve orta Marmara'da sona ereceğini en iyimser biçimde kabul edeceğimiz kırılma önüne geçilmez bir şekilde 30 yıl içinde gerçekleşecek siyasal, sosyal, ekonomik bir depremin tetikçisi olacaktır. 21 yy'da umarız bir doğa felaketi sonucu yıkılan son devlet olma durumuna düşmeyiz. Bunun için sadece rakamları alt alta koymak yeterlidir. 20 milyonun üstünde bir nüfus, Milli gelirin %83'ü, vergi gelirlerinin %76'sını sağlamaktadır. Bu deprem ülkemizi tam 100 yıl geriye götürecektir. Ankara'nın yapabileceği birşey yoktur. Çünkü elinde ne bir bölgede nüfus azaltma politikası, ne de yeni şehirler oluşturma politikası yoktur. Oysa ülkemizin düşman saldırılarından korunmak için sanayi kuruluşlarımızın nerelerde olması gerektiğine dair planları 76 yıl önce yapılmıştı. Bu planlar 1946'dan sonra tahrip edilmeye başladı. Günümüzde de mandacı, kapitalizmi soygunculuk ve rant ekonomisine yükselten siyasiler tarafından demokrasi havariliği ile tahribat en üst düzeye çıkarıldı. Oysa orta Anadolu'nun stratejik açıdan bir ekonomik merkez haline getirme kararı Cumhuriyetçi toplum mühendislerinin en yerinde kararı idi. Merkezden dışa gelişen Anadolu demiryolları ile dışarı bağlanacak ve gelişecekti. Bu kararın en olumlu yanı bugün Türkiye deprem kuşakları haritasında görülmektedir. Bu bölgelerde yıkıcı bir depremin 5 bin yılda bir olma olasılığı vardır, yerleşime ve sanayileşmeye en uygun alanlardır. Bugün bu politikalara dönmek zorundadır. Birileri karşı çıksa da birey yok olacağını bildiği bir bölgeye yapacağı yatırımın şahsi sermayesi olduğunu öne sürse de oluşacak kayıp ulusaldır. Bu nedenle TSK acil bir savaş planı hazırlamak durumundadır. Bu savaş, uygar dünyada yaşamak için verilecek, cehalete, vurdumduymazlığa, adam sendeciliğe dayanan kafaların egemenliğindeki cumhuriyet şehirlerini bu işgalden önce kurtarmak için başlatılacak topyekün bir savaştır. Düşman her zaman bir ordu, örgüt veya devlet değildir. Düşman bilime ve akla kendini kapamış, demogogların içinde barındıran her tür yapıdır. Hükümetlerin görevi büyük bir tahliye ve nüfus azaltma planını yürürlüğe koymak için gerekeni yapmaktır.

Bu savaşın iki cephesi vardır. Birinci cephe askeri cephe. Bu cephede toplumun kafasını bulandıran bilimsel tartışmaları açanlarla, bir şey yapar gibi görünüp hiç birşey yapmayan ve yapamayan bilim adamlarının hepsini olası bir Marmara Depremi konusunda fikirlerini yayınlamaya zorlayacak bir brifing düzenlemelidir (Ordu istediği zaman yetkin kişileri Harp Akademilerine davet etmekte ve fikirlerini dinlemektedir). Böyle bir çağrı ile geveze televizyon kuşları ile çalışanlar arasındaki ayrım ortaya çıkmış olacaktır. Böyle bir toplantıya herkes konuyla ilgili araştırmasını hazırlanarak sunmalı ve bilimsel kariyerini ortaya koymalıdır. Yoksa belediye salonlarında veya televizyonlarda yapılan konuşmalar seviyesinde bir toplantı hiç bir amaca hizmet etmez. Sadece bir kurumun başında veya bir mevkiye gelmiş olanların bilimsel tartışma yerine yapacakları tartışmalar da başka platformlarda yapılmaktadır. Böyle bir toplantı davetine katılamayanlar olması mümkün değildir. TSK'nın düzenlediği bir toplantıdan kimse kaçamayacaktır. Yani ben onla çıkmam veya ben onların düzenlediği toplantıya katılmam demek "Ben kendi his ve çıkarlarımı Cumhuriyet ve ulus çıkarından üstün tutuyorum" demektir. Bu toplantı sonucunda basın dikkate alması gerekenler ortaya çıkacak, basın kendi eleştirisini yapıp oto sansür uygulayacaktır. Batıda da isteyen herkes istediğini söyler, ama BBC'de değil Hyde Park'ta. Sivil otoritenin bunu çözmesi mümkün gözükmemektedir. İkinci adım tüm jeolojik ve jeofizik ham veriler bir askeri bir merkezde toplanmalı (Yoksa başında bencil bir sivil olan kuruluştaki şov malzemesi haline gelir) isteyen tüm araştırmacılar böyle bir merkezde resmen görevlendirilmelidir. Halen sismik araştırmalar gerektiği söylenen Marmara'da sivil ve resmi kuruluşların elindeki veri uzunluğu 12 bin km'yi aşmıştır. Bu inanılmaz bir savurganlığın tipik örneğidir. Hiç bir kişi ve kuruluş projesinden bir satır bir veriyi bile birbiriyle tartışmamakta, ulusal serveti kendi malı zannetmektedir. Bilim toplumu, açık toplum olduğu sürece gelişme görülür. Yayına endekslenen bilim adamları büyük bir çalışma grubundan çıkacak cevaplardan iki nedenle kaçarlardı; ya yaptıkları bilgisizce ve ilkeldir, ya da bilimsel kariyerleri hasbel kader oluşmuştur. Bu durumda idrak, otoriter olup, verinin elinizdekileri, toplayın bavulunuzu 6 ay bu binada çalışacaksınız demek durumundadır. Çünkü gelecek felaketin boyutları ancak buradan üretilen bilgi ile modellenilebilir. Yoksa, benim odamda keyfim yerinde, televizyondan da halkı bilgilendiriyorum demek yeterli değildir. Bu bir seferberliktir. Ordu gelen bir saldırıya karşı nasıl sefer görev emri veriyorsa bu emri de vermelidir. Bu kadrolar da bir sefer görev emri ile çalışabilecekleri çağdaş bir ortamda ulusa zevkle hizmet edeceklerdir (Nazi Almanyası'na karşı Amerika'da bilim adamlarının atom bombası çalışmaları için aylarca kapanıp gün ışığı görmeden çalışmaları örnek bir davranıştır.). İkinci aşama depremi önceden tahmin edecek sistemleri kuracak, ölçmeleri

yapacak, bu yönde bulunan araştırmaların reel olanlarını uzun süre sürdürecektir. İstanbul merkezli bir hareket merkezi kurulmalıdır. Daha önceki depremlerde değişimleri bilimsel olarak kanıtlanmış unsurlar ve yayınlar ışığında sürekli gözetim yapılacak sistemler bu merkezden izlenmelidir. Bu merkezin askeri bir üs içinde güvenli ve güvenilir bilim adamlarından oluşturulması gerekir. Ancak bu kadar değerli bir bilginin başıboş ortaya çıkması denetim altına alınmalıdır. Bu yöndeki açıklama bilim adamlarının değil ancak bu mücadeleye kumanda edeceklerin görevidir. Olası ciddi bir erken uyarı ancak askeri otorite tarafından yapılabilir. Bunun temel nedeni, elektriklerin kesilmesi, bu esnada bankaların kontrol altına alınması, sokağa çıkma yasağı, tahliye planının uygulanması, havaalanlarının kontrol altına alınması gibi önlemlerdir. Bu nedenle kurulacak erken uyarı sistemi askeri bir uyarı sistemidir. Tüm ulusal kanallara bağlanabilecek sistemle daha önce hazırlanmış aşamalara geçmesinde halkı yönlendirecektir. Boşaltılan mahallerin kontrolü halkın malına ve canına saldıracaklara karşı ancak askeri olarak sağlanır. Bilim adamları çalışırken bir grup da Coğrafi Bilgi Sisteminde (GIS) Harita Genel Komutanlığınca sayısallaştırılmış 1/25000 ölçekli haritaları üç boyutlu hale getirmeli üzerindeki faylar, yollar, köyler, nüfus, vb bilgileri girmelidir. Yüksek çözünürlükte uydu fotoğrafları bunlara giydirilerek ülkenin tüm bilgi görüntü istatistiği çıkarılmalıdır (binalar, tarlalar, akarsular olası yerleşim alanları vb). Buna Marmara bölgesinden başlanmalıdır. Bu envanterin içinde, var olan tüm taşıma araçları, enkaz kaldırmaya yarayacak tüm alet edevatın bulunduğu adres bilgi sistemine girilmelidir. Beklenen yıkımın üstün de bir kayıp göze alınarak otoyolların iki tarafına dizi halinde su, yol, kanalizasyon, çadır alanları planlanmalı ve bir-iki yıl içinde yapılmalıdır. Bu yolların her kilometresinde o alandakilerin temel gereksinimleri (Çadır, giyecek, uyku tulumu, fener, vb) sağlayacak güvenli depolar yapılmalıdır. Bunun yanında viyadüklerin kenarlarında yıkıldığında kullanılacak yollar açılmalıdır. Bunlara olası bir depremde yerleşeceklerin planlaması yapılmalı mahallelerin çadır kentleri oluşturulmalıdır. Bu acil yer paketlerinin finansmanı mahalle mahalle oluşacak sivil örgütlenmelerle sağlanmalı herkesin bir çadırkent adresi olmalı ve herkes bu yerin planına sahip olmalıdır. Böylece gideceği yeri nerede toplanacağını hangi araçlarla gideceğini bilmelidir. Askerlerin denetimindeki bu güvenlik siloları çevresine yerleşecek gruplar mahalleler halinde eğitilmelidir. Bunlar yapılırken hükümet bu plana eşlik edecek bir şekilde önce üretimden uzak güçleri (emekliler yaşlıları) küçük şehirlere yerleşmeye teşvik edecek tedbirler almalıdır. Böylece Yozgat, Karaman Kütahya, Aksaray Niğde veya kıyı kasabaları gibi yerler canlandırılabilir. Orta ölçekli sanayicinin 1-2 yılda, büyük ölçekli sanayicinin 3-7 yılda Orta Anadolu'ya taşınması için vergi muafiyetleri sağlanmalı, depreme riskli alanlar vergi affı dışında tutulmalıdır. Verimli ovalardaki fabrikaların onarılması, yenilenmesi, ek tesisler yapılması engellenmeli, bu bölgelerde sanayileşmenin nüfus yükünü arttırmasından dolayı yüklüce bir deprem vergisi alınması sağlanmalıdır. Çünkü bin-ikibin kişiyi istihdam eden fabrikalarda işçiler düşük ücretlerle çalışırken ancak kötü evlerde oturabilmektedir. Bu insanlarımız İzmit depremindeki gibi yaşamını yitirmektedir. Bu maddi ve manevi karşılığı olmayan hasarlara neden olmaktadır. Bugün Yalova, Gölçük, Düzce Adapazarı'nda bir tane tek veya iki katlı ev yıkılmamıştır. Yıkılanlar artan nüfusa paralel, artan toprak rantına mahkum çok katlı binalardır. Aslında yıkılan, yanlış sanayileşme ve kentleşme politikalarıdır. Yıkılan 46 ruhunun her sokakta bir rantıye zengini politikasıdır. Bütün bunlar yanında küçük Anadolu şehirlerinin biran önce demiryolu ile birbirine bağlanmaları sağlanmalı, taşımacılığın tamamının demiryolu ile yapılmalıdır. İstanbul artık görülüyor ki ancak 3-4 milyonluk bir nüfusu bir depremde taşıyabilecek araziye sahiptir. Bu nedenle İstanbul'da oluşabilecek zararın cumhuriyet ve ulusa büyük bir felaket yaşatacağı ortadadır. Okur diyebilir ki insanın girişim ve yerleşme özgürlüğüne müdahalelerle dolu bu satırlarda askeri müdahale zemininden söz ediliyor. Evet bu satırların yazarı olarak ilk defa başımıza bir felaket gelmeden müdahale gerektiğini söylüyorum. Yoksa MGK ne işe yarar bir kuruluştur. Yıkılan bir ekonomide ne demokrasi olur ne cumhuriyet, siyasal dincilerin bile böyle bir felaketin kendi seçmen kitlesinin İstanbul'da yarısından fazlasının gideceğini görmesi gerekir. Zengin olup yurt dışına kaçma hayali kuranların hava alanlarına deniz kıyılarına bile ulaşmayacaklarını görmeleri gerekir. Yarım veya tam demokraside yetersiz ve yetkisiz demagogların vereceği zararları toplumu tanıyan her demokratın anlaması gerekir.

Evet 21yy'ın eşliğinde uygarlık ve bilim bir doğa felaketi karşısında bize adam olmayı dayatıyor. Bize teknik ve toplumcu sosyal bir devletin gerektiğini dayatıyor. Herkesin kendini kurtaracağını zannettiği gemilerinin küçük çürük filikalar olduğu ortada. Sloganı sevmem ama gerçekten "kurtuluş yok tek başına ya hepimiz ya hiç birimiz". Hiç bir Avrupa ülkesinde Kuzey Anadolu Fayı gibi bir fay yok. Bu nedenle bu tedbirlerin sıradan bir demokraside toplu yıkımın ve terörün başlangıcı olduğunu herkes görmesi gerekir. Toplumsal yapımız kavgasız

örgütlemeye açık değil. Biz örgütlenmeden karşıdakini yenmeyi ve kıran kırana mücadele etmeyi anlıyoruz. Ancak otoriter ve hiyerarşik bir yapıda bir şeyler yapabiliyoruz. 21 yy Marmara Depremi öncesi ve sonrasıyla da insanlık tarihi biz anacak ama nasıl? Buna bugün yazdığımız her satır attığımız her adım şahitlik edecek. Ya ulusalcı dayanışmacı teknik bir devlet olacağız, ordusuyla, hükümetiyle, halkıyla. Ya da cesetlerimizi çıkaran ya da çıkarmayanlar çocuklarına "İşte 1923te bir adam yoktan varetti bu ülkeyi, ve ardından yürüyenlere bilim ve akıllı miras bıraktı, dedi ki **"hayatta en gerçek yol gösterici bilimdir tekniktir bunun dışında yol gösterici aramak gafilliktir, cahilliktir, deliliktir"**. Onu izleyenler zamanla azaldı, tek temsilcisi olan silahlı kuvvetleri şarlatan bilim adamı ve politikacı demagogların söylemleri ile pasifize oldu. Demokrasi ve cumhuriyet için örgütlenme dayanışma ve disiplin isteyenler darbe tellallığı ile suçlandı. Aslında adı aydın olan suçlayıcıların her biri 1946 sonrasında kuruluş ruhunu yitiren bu kadar dökülen bir siyasi sistemin yaşamayacağını ya da batılı tarzda gelişemeyeceğini göremedi. Oysa Mustafa Kemal Atatürk böyle bir manzara eşliğinde tüm rütbelerini geride bırakıp Anadolu'ya gidip insanları akıllı selimde buluşturabilmişti. Üstelik Dünyada insanların hayallerini zorlayan her adımı cahil bir halkla başarmıştı. Yıllar sonra bilim mirasından nasibini almamış bilim adamları aylarca fayların kaç parça kırılacağını tartışırken, siyasiler sıralarını savıp yaptıkları bir iki hizmetle toplumu uyuttular. Kimisi yardımı halen batıda aradığı için gelecek bir iki araştırma gemisinin kendini kurtaracağını zannetti. Ve bir sabah orta Marmara'dan kükreyen Kuzey Anadolu Fayı bilimin yolundan uzaklaşan bu ülkeyi sanayisi, bankası, meclisiyle tarihe gömdü .Bundan umutvar olan cumhuriyet düşmanları, oluşan terörden kurtarılmış mahaller yarattılar. Ama artçılarla yıkılan betonların ardından çıkaran kafa Cumhuriyet'i kuran kafa oldu. Köşelerinde her fırsatta demokrasi havariliği yapanlar, askerler önceden bu işe müdahale etmeliydi, bu işi siyasilere bırakmamalıydı diye yazdılar. Ama iş işten geçmişti. Eğer mirası takip etselerdi, siyasi düşünceleri, amaçları ne olursa olsun yollarının nereye çıktığını görür, Cumhuriyetin biricik evleri, ulusun da evin sakinleri olduğunu anlayabilirlerdi.Ama anlayamadılar. Marmara Depreminin uluslarını ve cumhuriyetlerini bekleyen en önemli tehlike olduğunu göremediler" diyecek. Bizlere düşen gerçekten ayrılmamak. Bizler toplumu uyarmaktan çok akil adamları uyarmaya çalışmalıyız. Ancak kuvveti elinde tutanlar bu yolda adım atacak gücü kendinde bulur. Bulamazsa yapacağımız bir şey var mı o gün göreceğiz. Bizler Kemalist olmayı seçmekle bu ülkede en zor olanı yapıyoruz. Bizim görevimiz yıkmak değil yapmak. Bin kere yıkılsa da umudun peşinden yürüyüp yapmak. Geçen yazıda söz ettiğim üç genç araştırmacı öyle yapmıyor mu. Şarlatan olmadan, örselenerek bilim düşmanı yöneticilerin altında ezilseler de ulusun harcadığı 243 milyonluk maaşla görevlerini yapmıyorlar mı. O zaman ne fark eder böyle bir savaşta komutanın rütbesi. Hiç bir demokrasi, hiç bir meclis, hiç bir kuvvet, bu ulusu oluşturan canlardan değerli değil. Bu nedenle halen umut var. Halen Cumhuriyetin ordusu ayakta. Ve anayasa bir görev vermiş, Cumhuriyeti Koruma ve kollama. Başkomutan hukuk olmadan bir devlet olmaz diye kararnameleri geri yolluyor. Peki oturduğu koltuğun gerçek sahipleri bir Marmara Depremi'nde yaşamlarını yitirdiğinde, o demokrasiyi kuracağı bir Çankaya'da nasıl oturacak. Görev herkesin, meclisten bekledik beceremedi, şimdi sıra Cumhurbaşkanı ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nde.
